नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

सानोठिमी, भक्तपुर

शिक्षक पदको २५% बढुवाको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको

पाठ्यक्रम, २०७८

नेपाल सरकार शिक्षक सेवा आयोग सानोठिमी, भक्तपुर २०५६

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क : ४०

समय :३ घण्टा

तह : निम्न माध्यमिक
श्रेणी : प्रथम

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

१.१ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शैक्षिक सङ्गठनको संरचना र कार्यहरू
१.२ शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचना र कार्यहरू
१.३ राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ र स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषासहित),२०७६
१.४ शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तह)
१.५ नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०२८, २०४९, २०५५, २०५८ मा विद्यालय शिक्षा (आधारभूत र अनौपचारिक शिक्षा)
१.६ चालु आवधिक योजना तथा चालु आर्थिक वर्षको नेपाल सरकारको नीति र कार्यक्रममा शिक्षा
१.७ शिक्षा क्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना, विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम, विद्यालय क्षेत्र विकास योजना र दिवा खाजा कार्यक्रम
१.८ राष्ट्रिय शिक्षा नीति, २०७६

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

२.१ नेपालको संविधान : मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू (शिक्षा सम्बन्धी), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका, राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड
२.२ शिक्षा ऐन, २०२८
२.३ शिक्षा नियमावली, २०५९
२.४ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७
२.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् ऐन, २०४५
२.६ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
२.७ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन, २०७५
२.८ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा नियमावली, २०७७

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

३.१ विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता र समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका
३.२ विद्यालय-समुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : स्थानीय तह नगर/गाउँ शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक सङ्घ
३.३ शैक्षिक सुधारका लागि विद्यालय, अभिभावक र शिक्षक सम्बन्ध तथा स्थानीय तहको भूमिका
३.४ शैक्षिक विकासमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरूको भूमिका : नागरिक समाज, गैरसरकारी तथा सामुदायिक संस्था र विकास साझेदारहरू
३.५ विद्यालयको सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ

३.६ विद्यालय विकासमा स्रोत पहिचान, सङ्कलन र परिचालन
३.७ विद्यालय शिक्षामा सहकार्य, साझेदारी
३.८ विद्यालय सम्बद्ध तनाव र द्वन्द्वको व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

४.१ शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा, सिद्धान्तहरू र कार्य
४.२ शैक्षिक योजनाका उपागमहरू : सामाजिक माग, लागत प्रतिफल, जनशक्ति आवश्यकता, प्रणाली, र अवशिष्ट उपागम
४.३ विद्यालय शिक्षाका योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना, गाउँ/नगर शिक्षा योजना
४.५ शैक्षिक योजनामा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण
४.६ शैक्षिक सुशासन : वडापत्र, विद्यालय शासन, विद्युतीय अभिलेखीकरण
४.७ महामारी तथा विपत्का समयमा विद्यालय व्यवस्थापन र शिक्षण सिकाइमा निरन्तरता
४.८ विद्यालय तहको एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली : प्रयोग, समस्या र सुझावहरु

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

५.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
५.२ कक्षाकोठामा भौतिक तथा शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन र कक्षा **व्यवस्थापन**
५.३ कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन
५.४ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण वहुकक्षा शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण
५.५ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिकता, शारीरिक/मानसिक अवस्था
५.६ शैक्षणिक योजना : वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक पाठयोजना, एकाइ तथा दैनिक पाठयोजना र शैक्षणिक योजनामा नवप्रवर्तन
५.७ प्रयोगशाला र पुस्तकालय व्यवस्थापन र प्रयोग
५.८ कक्षाकोठाको सिकाइ व्यवस्थापन र अतिरिक्त / सहकार्यकलापमा विद्यार्थी सक्रियता र परिचालन

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

६.१ शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व वाल्यावस्था, उत्तर वाल्यावस्था र यौवनावस्था)
६.२ सिकारुको सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू
६.३ उत्प्रेरणा सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
६.४ प्रभावकारी शिक्षण सिकाइमा पृष्ठपोषण र पुनर्वलको प्रयोग
६.५ अभ्यासको अवधारणा, प्रकार र उपयोग
६.६ सिकाइमा निर्माणवाद र व्यवहारवादको प्रयोग
६.७ बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड, सूचकहरू
६.८ बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ र बालबालिकाको संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

७.१ विद्यालय तहका पाठ्यक्रमको अध्ययन तथा विश्लेषण (आधारभूत तह)
७.२ विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (निम्न माध्यमिक तह)
७.३ पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
७.४ बहुपाठ्यपुस्तक : अवधारणा, अभ्यास र भावी दिशा
७.५ शिक्षणका लागि शिक्षक निर्देशिका तथा सन्दर्भ, स्रोत सामग्रीहरूको प्रयोग
७.६ पाठ्यक्रम कार्यान्वयन र सुधारमा शिक्षकको भूमिका
७.७ स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना
७.८ विद्युतीय पुस्तक र विद्युतीय पुस्तकालयको प्रयोग (use of e-book and e-library)

८. शिक्षामा नवीनतम् चिन्तन

८.१ समावेशी शिक्षा
८.२ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
८.३ शिक्षामा लैङ्गिक समता र समानता
८.४ खुला तथा दूर शिक्षा
८.५ शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सन्चार प्रविधिको प्रयोग

८.६ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा
८.७ विशेष आवश्यकतामा आरित शिक्षा
८.८ साक्षरता र निरन्तर शिक्षा ,सामुदायिक सीकाइ केन्द्र

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

९.१ लोकतन्त्र र शिक्षा
९.२ विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
९.३ नैतिक शिक्षा र नागरिक शिक्षा
९.४ अभिभावक शिक्षा
९.५ दिगो विकास लक्ष्य र शिक्षा
९.६ बालमैत्री र दण्डरहित शिक्षा तथा शान्ति शिक्षा
९.७ जीवनोपयोगी सिप (life skill) र सामान्य व्यावसायिक सिप (soft skills)
९.८ बहुभाषिक तथा मातृभाषामा शिक्षा
९.९ शिक्षा र सदाचार

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

१०.१ शिक्षक व्यवस्थापन : शिक्षक तयारी, नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, वृत्ति विकास ,अवकाश तथा शिक्षक व्यवस्थापनका समस्या र समाधानका उपायहरू
१०.२ अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था र भावी दिशा
१०.३ शिक्षकको पेसागत विकासका प्रयास, उपलब्धि, समस्या र समाधानका उपायहरू र तिनको उपयोग
१०.४ शैक्षणिक सुपरिवेक्षण : अवधारणा, प्रक्रिया, प्रकार र उपयोग
१०.५ शिक्षकको पेसागत विकासका अवयवहरू, पेसागत उत्तरदायित्व र परिपालना ,सहयोग पद्ति
१०.६ विद्यालय नेतृत्व विकास : अवधारणा, प्रकार र छनौटका आधारहरू
१०.७ शिक्षकको पेसागत विकासमा विषयगत सञ्जाल (subjectwise network) को प्रयोग
१०.८ गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा शिक्षकको पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

११.१ बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : अवस्था, समस्या र सम्भावनाहरू
११.२ शिक्षण विधि तथा रणनीतिहरूको छनौटका आधारहरू र तिनको व्यावहारिक प्रयोग
११.३ समालोचनात्मक चिन्तन :ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग, रणनीतिहरू
११.४ सिकाइ उपलब्धि सुधारका रणनीतिहरू
११.५ विद्यार्थी उपलब्धि सुधार योजना : निर्माण प्रक्रिया र कार्यान्वयन
११.६ उपचारात्मक शिक्षण : विद्यमान अवस्था र यसको समुचित प्रयोग
११.७ शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग
११.८ कक्षा शिक्षण र सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

१२.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा, निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको साधनको निर्माण तथा प्रयोग
१२.२ मूल्याङ्कन प्रक्रियामा विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोगको अवश्यकता तथा प्रश्नपत्र र उत्तरकुन्जिका निर्माण
१२.३ परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : अवलोकन, घटनावृत्त अभिलेख, सन्चित अभिलेख, विद्यार्थी पोर्टफोलियो, रुजु सूची र श्रेणीमापन
१२.४ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
१२.५ मूल्याङ्कन साधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
१२.६ अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्व, अभ्यास र भावी दिशा
१२.७ प्रश्न विश्लेषण र नतिजा विश्लेषण तथा परीक्षणका साधनको विश्वसनीयता र वैधता

१२.८ नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१३. अनुसन्धान तथा विकास

१३.१ अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्व, प्रकार र प्रयोग
१३.२ विद्यालय शिक्षामा शैक्षिक अनुसन्धानको आवश्यकता र प्रतिवेदनहरूको व्यावहारिक उपयोग
१३.३ कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा र प्रक्रिया
१३.४ कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धान बिच तुलनात्मक अध्ययन
१३.५ कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्तावना लेखन, प्रतिवेदन तयारी र उपयोग
१३.६ घटना/मामला अध्ययन : परिचय, प्रक्रिया र प्रतिवेदन
१३.७ घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धान बिच अन्तरसम्बन्ध
१३.८ विद्यालय व्यवस्थापन तथा शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि शैक्षिक अनुसन्धानहरूको प्रयोग

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

सानोठिमी, भक्तपुर

शिक्षक पदको २५% बढुवाको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७८

पूर्णाङ्क: १००

उत्तीर्णाङ्क : ४०

समय : ३ घण्टा

तह : निम्न माध्यमिक

श्रेणी : द्वितीय

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

१.१ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको शैक्षिक सङ्गठनको संरचना र कार्यहरू

१.२ शिक्षक सेवा आयोगको सङ्गठन संरचना र कार्यहरू

१.३ राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ र स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषासहित),२०७६

१.४ शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तहको मात्र)

१.५ नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०२८, २०४९, २०५५ (आधारभूत शिक्षा सम्बन्धी मात्र)

१.६ चालु आवधिक योजनामा शिक्षा

१.७ चालू आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा शिक्षा

१.८ शिक्षाक्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना, विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम, विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था

२.१ नेपालको संविधान : मौलिक हक र राज्यका नीतिहरू (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबिचको अन्तरसम्बन्ध

२.२ शिक्षा ऐन, २०२८

२.३ शिक्षा नियमावली, २०५९

२.४ शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७

२.५ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)

२.६ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा ऐन, २०७५

२.७ अनिवार्य तथा निशुल्क शिक्षा नियमावली, २०७७

२.८ विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कानुनी जिम्मेवारीको प्रयोगको अवस्था

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

३.१ विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता

३.२ समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका

३.३ विद्यालय/समुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : स्थानीय तह, नगर/गाउँ शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक सङ्घ
३.४ शैक्षिक विकासमा गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था र नागरिक समाजको भूमिका
३.५ विद्यालयको सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ
३.६ प्रभावकारी शिक्षणका लागि विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थीको सञ्जालको निर्माण तथा प्रयोग
३.७ विद्यालय विकासका लागि स्थानीय साधन र स्रोतको पहिचान र परिचालन
३.८ विद्यालयमा हुने द्वन्द्व व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

४.१ शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा र कार्यहरू
४.२ शैक्षिक योजना निर्माण प्रक्रिया र आधारहरू
४.३ विद्यालय शिक्षाका योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना र गाउँ / नगर शिक्षा योजना
४.४ शैक्षिक योजनामा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण
४.५ वर्तमान विद्यालय व्यवस्थापनको अवस्था, प्रमुख समस्या र समाधान
४.६ शैक्षिक सुशासन : वडापत्र, विद्यालय प्रशासन र विद्युतीय अभिलेखीकरण
४.७ महामारी तथा विपत्का समयमा विद्यालय व्यवस्थापन र शिक्षण सिकाइमा निरन्तरता
४.८ विद्यालय तहको एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको कार्यान्वयन र समस्या तथा सुझावहरु

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

५.१ कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
५.२ कक्षाकोठामा भौतिक तथा शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन र कक्षा सजावट
५.३ कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक व्यवस्थापन
५.४ शैक्षणिक व्यवस्थापन : कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण, बहुकक्षा शिक्षण र बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण
५.५ विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता र अपाङ्गता
५.६ शैक्षणिक योजना : वार्षिक कार्यतालिका, वार्षिक पाठयोजना, दैनिक पाठयोजना र दैनिक पाठयोजना निर्माणमा नवप्रवर्तन
५.७ प्रयोगशाला र पुस्तकालय व्यवस्थापन
५.८ कक्षाकोठा व्यवस्थापनमा विद्यार्थी परिचालन : जबचार्ट, कक्षाकोठा नियम, सिकाइ सामग्री व्यवस्थापन, कक्षा नेता (मनिटर)

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

६.१ शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व बाल्यावस्था, उत्तर बाल्यावस्था र यौवनावस्था)
६.२ उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
६.३ शिक्षण सिकाइमा पृष्ठपोषण र पुनर्बलको प्रयोग
६.४ सिकाइमा निर्माणवादको प्रयोग
६.५ बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू
६.६ बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)
६.७ बालअधिकार संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू
६.८ घर परिवार र विद्यालय क्रियाकलापमा बालक्लब आदिका माध्यमबाट बालसहभागिता अभिवृद्धि

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

७.१ विद्यालयको पाठ्यक्रम अध्ययन तथा विश्लेषण (आधारभूत तहको मात्र)
७.२ विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (निम्नमाध्यमिक तहको मात्र)
७.३ पाठ्यपुस्तकविना पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
७.४ बहुपाठ्यपुस्तक : अवधारणा, अभ्यास र भावी दिशा
७.५ शिक्षणका लागि शिक्षक निर्देशिका तथा सन्दर्भ र स्रोत सामग्रीहरूको प्रयोग
७.६ पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा शिक्षकको भूमिका
७.७ स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना
७.८ विद्युतीय पुस्तक र पुस्तकालयको प्रयोग (use of e-book and e-library)

८. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
सानोठिमी, भक्तपुर
२०५६

८.१ समावेशी शिक्षा
८.२ मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
८.३ शिक्षामा लैङ्गिक समता र समानता
८.४ खुला तथा दूर शिक्षा
८.५ शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग
८.६ विशेष आवश्यकता शिक्षा
८.७ अनौपचारिक शिक्षा : साक्षरता र निरन्तर शिक्षा
८.८ आधारभूत तहमा पूर्व व्यावसायिक तथा पेसा / व्यवसाय शिक्षाको अभ्यास

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

९.१ लोकतन्त्र र शिक्षा
९.२ विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
९.३ नागरिक तथा नैतिक शिक्षा
९.४ अभिभावक शिक्षा
९.५ दिगो विकास लक्ष्यमा शिक्षा
९.६ बालमैत्री र दण्डरहित शिक्षा
९.७ जीवनोपयोगी सिप (life skill) र सामान्य व्यावसायिक सिप (soft skills)
९.८ बहुभाषिक तथा मातृभाषामा शिक्षा

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

१०.१ शिक्षक व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू : भर्ना तथा छनौट, बढुवा, सरुवा, वृत्ति विकास र अवकाश तथा शिक्षक व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
१०.२ अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था, भावी दिशा
१०.३ शिक्षकको पेसागत विकासका प्रयास, उपलब्धि, समस्या र समाधानका उपायहरू र तिनको उपयोग
१०.४ शैक्षणिक सुपरिवेक्षण : अवधारणा, प्रक्रिया, प्रकार र उपयोग
१०.५ शिक्षकको पेसागत विकासका अवयवहरू, पेसागत उत्तरदायित्व र परिपालना
१०.६ विद्यालय नेतृत्व विकास : अवधारणा, प्रकार र छनौटका आधारहरू
१०.७ शिक्षकको पेसागत विकासमा सामाजिक सञ्जाल (social network) को प्रयोग
१०.८ गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा शिक्षकको पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

११.१ बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : अवस्था, समस्या र सम्भावनाहरू
११.२ शिक्षण विधिको छनौटका आधारहरू र तिनको प्रयोग
११.३ समालोचनात्मक चिन्तन : ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग, रणनीतिहरू
११.४ सिकाइ उपलब्धि सुधारका रणनीतिहरू
११.५ विद्यार्थी उपलब्धि सुधार योजना निर्माण र कार्यान्वयन
११.६ उपचारात्मक शिक्षण : विद्यमान अवस्था र यसको समुचित प्रयोग
११.७ शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग
११.८ कक्षा शिक्षण तथा सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

१२.१ मूल्याङ्कनको अवधारणा तथा निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनको साधनको निर्माण/प्रयोग
१२.२ मूल्याङ्कन प्रक्रियामा विशिष्टीकरण तालिकाको प्रयोग तथा प्रश्नपत्र र उत्तरकुञ्जिका निर्माण
१२.३ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
१२.४ परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : अवलोकन, विद्यार्थी पोर्टफोलियो, रुजुसूची र श्रेणीमापन
१२.५ मूल्याङ्कनसाधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
१२.६ अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्त्व, अभ्यास र भावी दिशा
१२.७ नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१२.८ प्रश्न विश्लेषण र नतिजा विश्लेषण तथा परीक्षणको विश्वसनियता

१३. अनुसन्धान तथा विकास

१३.१ अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्व, प्रकार र प्रयोग
१३.२ विद्यालय शिक्षामा शैक्षिक अनुसन्धानका नतिजाहरुको व्यावहारिक उपयोग
१३.३ कार्यमूलक अनुसन्धानको अवधारणा र प्रक्रिया
१३.४ कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धान बिच तुलनात्मक अध्ययन
१३.५ कार्यमूलक अनुसन्धानको प्रस्तावना लेखन, प्रतिवेदन तयारी र उपयोग
१३.६ घटना/मामला अध्ययन : परिचय, प्रक्रिया र प्रतिवेदन
१३.७ घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धान बिच अन्तरसम्बन्ध
१३.८ प्रभावकारी विद्यालय व्यवस्थापन तथा शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि शैक्षिक अनुसन्धानहरूको प्रयोग

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
सानोठिमी, भक्तपुर
२०५६

विशिष्टिकरण तालिका

शिक्षक पदको आन्तरिक २५ प्रतिशत बढुवाको प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा

तह : निम्न माध्यमिक — श्रेणी : प्रथम तथा द्वितीय (दुवै)

समय : ३ घण्टा — पूर्णाङ्क : १०० — उत्तीर्णाङ्क : ४०

क्र.सं.	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	वस्तुगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा
१.	नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली	१०×१	१०	१	१०	२०
२.	शिक्षासम्बन्धी संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था					
३.	विद्यालय समुदाय सम्बन्ध					
४.	शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन	६×१	६	१	१०	१६
५.	कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना					
६.	वालमनोविज्ञान तथा सिकाइ	६×१	६	१	१०	१६
७.	पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री					
८.	शिक्षामा नवीनतम् चिन्तन	६×१	६	१	१०	१६
९.	शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू					
१०.	शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास	६×१	६	१	१०	१६
११.	शैक्षणिक प्रक्रिया					
१२.	परीक्षा तथा मूल्याङ्कन	६×१	६	१	१०	१६
१३.	अनुसन्धान तथा विकास					
	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या र अङ्कभार	४०	४०	६	६०	१००

द्रष्टव्य :

१. आयोगद्वारा स्वीकृत साविकको पाठ्यक्रममा संघीयता कार्यान्वयनका सन्दर्भमा भएको राज्यको पुनर्संरचना तथा सोअनुसार जारी भएका ऐन, कानुन, नीति र कार्यक्रममा भएका परिवर्तन समावेश गरी यो पाठ्यक्रम संशोधन गरिएको छ ।

२. विषयगत र वस्तुगत परीक्षा लगातार सञ्चालन हुने छ । वस्तुगत परीक्षाका लागि ४० मिनेट र विषयगत परीक्षाका लागि २ घण्टा २० मिनेट समय छुट्याइएको छ ।

३. यस पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियम, कानुन, नीति तथा कार्यक्रमहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्ने छ ।

४. यो पाठ्यक्रम २०७८ पुस ८ गतेदेखि लागू हुने छ ।